

Bokredaktör: Gun Berfelt

Ny upplaga av svensk lärobok i fysiologi

Jan Lännergren, Mats Ulfvendahl, Thomas Lundeberg, Håkan Westerblad. **Fysiologi**. 2:a upplagan. 444 sidor. Lund: Studentlitteratur, 1998. ISBN 91-44-00842-2.

Recensent: Nils-Holger Areskog, professor, Färjestaden.

För två år sedan hade jag glädjen att recensera första upplagan av ovanstående lärobok, främst avsedd för biomedicinare, arbetsterapeuter och sjukgymnaster men användbar även som introduktions- och repetitionsbok för läkar- och tandläkarstuderande.

Första upplagens brister åtgärdade

Jag påpekade då en del obalanser beträffande omfång och djup mellan olika kapitel. Detta har nu åtminstone delvis åtgärdats genom en vidgning av hjärt-kärlkapitlet och nya kapitel om blodet, energiomsättningen och åldrandets fysiologi. Flera illustrationer har tillkommit och förbättrats. Några elementära patofysiologiska avsnitt, t ex om hjärtsvikt, myokardischemi och immunologiska sjukdomar har tillkommit.

Efterlyst ekokardiografi har tillkommit men omnämns i elementära ordalag på tio rader, och eko-Doppler-tekniken nämns inte. Eko-Doppler-undersökningar av hjärta och kärl tar numera huvuddelen av de kliniskt fysiologiska resurserna i anspråk och ger som demonstration för studenterna av alla målgrupperna ett ypperligt tillfälle att visualisera hjärtat som pump, klaffrörelser och flödesdynamik. Som kontrast kan nämnas att EEG och MEG (den kliniskt föga använda magnetencefalografen) får tillsammans en hel sida.

Det nya kapitlet om kroppens energibalans är skrivet i en populär vi-form om t ex »den föda vi stoppar i oss». En del upprepningar från t ex digestions- och muskelkapitlen förekommer, men är naturliga för att få en bättre helhetsyn på energibalansen, som ofta saknas i andra fysiologiläroböcker. Också det nya kapitlet om åldrandets fysiologi är väl skrivet. Det är övervägande deskrip-

tivt men innehåller fysiologiska förklaringar till åldrandets avtagande funktioner. En randanmärkning: Det påstås att muskelstyrkan kan tränas upp »ända upp i 70-årsåldern», men åtminstone en amerikansk studie har visat att muskelstyrkan kan tränas upp markant hos 90-åringar, ett tyvärr alltför litet känt faktum i dagens äldreomsorg och vård!

Rekommenderas varmt

Sammanfattningsvis har författarna gjort ett gott samarbete och tagit till sig kritiken från första upplagan. Boken kan därför varmt rekommenderas till de avsedda målgrupperna av studenter. •

Ett mästestycke om världens hälsotillstånd

The world health report 1998. Life in the 21st century. A vision for all. 241 sidor. Genève: WHO, 1998. Pris 17 sw fr ISBN 92-4-156178-0.

Recensent: Erik Allander, professor emeritus, Stockholm.

Detta mästestycke – man har svårt att hitta något annat ord – är utgivet av generaldirektören för WHO på behändiga 241 sidor till ett mycket humant pris, 17 schweizerfranc.

För varje allmänläkarmottagning

Här hittar man på ett mycket lätt sätt centrala siffror, och inte bara siffror utan även upplysningar och resonemang omkring världens hälsa den tid som har gått sedan starten 1948 och fram till år 2025. Det här är en »måste»-bok för varje allmänläkarmottagning, samt andra mottagningar, som arbetar med befolkningens hälsa. Den är indelad i kapitel, vilket gör den mycket lätt att hitta i.

Världens hälsotillstånd i överskådliga tabeller

Man har lyckats med konststycket att i enkla och överskådliga tabeller trycka ihop det centrala om hälsotillståndet i världen, både de hittillsvarande trenderna och utvecklingen. Man

kan få mera upplysningar på WHO:s fax: 41-22-791 48 70.

Inom ramen för denna helhet är det inte alldeles lätt att plocka ut några favoriter. Personligen föredrar jag kapitlet om kvinnohälsa, utvecklingen av hur man uppnått de globala målen för Hälsa för alla år 2000, uppdelat på åldersgrupper, där man ser hur snabbt läskunnigheten har ökat. Det sorgliga kapitlet om aids-spridningen i utvecklingsländerna, särskilt Afrika, får en översiktlig och mycket viktig beskrivning inför framtida funderingar om världens hälsa. HIV/aids-prevalensen ges för Afrika till 20 800 000.

Samhällsproblem som arbetslöshet, fattigdom och svält tas upp. Några enkla, men viktiga tabeller tar upp ordningsföljden, som har förändrats, från år 1968 till 2025, där framför allt sjukdomars cirkulationssystem dominerar oförändrat under en lång följd av år.

Skaffa boken!

Att räkna upp många intressanta punkter är faktiskt inte särskilt produktivt. Mitt råd är mycket enkelt. Skaffa den och ha den som uppslagsbok! Den kommer att ge inte bara viktiga funderingar över det förgångna och nutiden, utan även över framtiden. •

Drogproblem hos ”yrkesmän på piedestal”

Robert Holman Coombs. **Drug-impaired professionals. How physicians, dentists, pharmacists, nurses, attorneys, and airline pilots get into and out of addiction.** 351 sidor. Cambridge, Massachusetts–London: Harvard University Press, 1997. Pris £39.95. ISBN 0-674-21673-3.

Recensent: Lars Håkan Nilsson, överläkare, Rättsmedicinalverket, Stockholm.

Professor Coombs innehar en professur i beteendevetenskap vid UCLA School of Medicine. Under början av 1990-talet ägnade han en stor del av sin kliniska verksamhet åt djupintervjuer med personer i speciellt utsatta yrken som utvecklat ett alkohol- eller drogbe-